

Tal om det frivillige sociale Danmark

TENDENSRAPPORT OM PERSONER, DER UDFØRER
FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE

Om undersøgelsen

Tal om det frivillige sociale Danmark er en analyse udarbejdet på baggrund af data fra befolkningsundersøgelsen, som er en af tre delundersøgelser i Frivilligrapporten 2016-2018.

Frivilligrapporten har siden 2010 løbende monitoreret frivilligheden med særligt fokus på velfærdsområdet, dvs. social- og sundhedsområdet samt det humanitære, almennyttige arbejde.

Frivilligrapporten består af en befolkningsundersøgelse, en kommuneundersøgelse og en foreningsundersøgelse.

Center for Frivilligt Socialt Arbejde udgiver løbende analyser om tendenser på baggrund af disse tre undersøgelser.

Frivilligrapporten er finansieret af Frivilligpakken under Børne- og Socialministeriet.

TAL OM DET FRIVILLIGE SOCIALE DANMARK

- Tendensrapport om personer, der udfører frivilligt socialt arbejde

Af Helene Elisabeth Dam Jørgensen, Mette Hjære og Malthe Sørensen

September 2018

Center for Frivilligt Socialt Arbejde

Albanigade 54 E, 1. sal

5000 Odense C

T: 66 14 60 61

M: info@frivillighed.dk

W: frivillighed.dk

Center for Frivilligt Socialt Arbejdes publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

Indholdsfortegnelse

Hvem er de frivillige på det sociale område?	4
Sølv til de sociale frivillige.....	4
Kvinder topper på det sociale område	5
De yngre socialfrivillige.....	6
Veluddannede socialfrivillige.....	6
(Uden for) beskæftigelse	7
Flest socialfrivillige i Hovedstaden	8
Sjovt sammen om sagen	9
Anledning.....	9
Motivation	10
Socialfrivilliges tilknytning.....	11
Organiseringsform	11
Medlemskab	12
Aktiv i flere sammenhænge?	12
Opgaver og tidsforbrug	13
De socialfrivillige – kort fortalt	16
Litteratur.....	17
Bilag 1. Områder	18
Bilag 2. Arbejdsopgaver.....	19

Hvem er de frivillige på det sociale område?

Denne rapport zoomer ind på de mange danskere, der ikke alene udfører frivilligt arbejde, men særligt har valgt at engagere sig på det frivillige *sociale* område. Dette område definerer vi bredt i undersøgelsen, idet vi medtager frivilligt arbejde, der så at sige grænser op til det sociale. Dvs. indsatser, der har et velfærds-, humanitært-, almennyttigt, sundheds-, sygdomsbekæmpende og/eller forebyggende formål.

Det frivillige sociale arbejde kan fx udføres på væresteder for udsatte borgere, i pensionistforeninger, patientforeninger, på hospitaler, donorkorps eller hos flygtningevenner. Og mange, mange andre steder. Når vi i denne rapport omtaler frivillige på det sociale område, er det således denne afgrænsning, vi henviser til. I rapporten vil vi dog for enkelthedens skyld benævne dem *socialfrivillige*.

I dataanalysen af de socialfrivillige sammenligner vi i visse tilfælde med andre data: Dels med alle frivillige, dels med den gruppe af frivillige, der er aktive på kultur-, idræts- og fritidsområdet. For igen at gøre det mere enkelt omtaler vi i rapporten denne brede gruppe som *kulturfrivillige*. Samme fællesbetegnelse anvender Ibsen, Boje og Fredriksen (2008) i artiklen "Den frivillige sektors velfærdspotentialer. Sammenligning af det sociale og kulturelle område". Når vi i vores rapport har valgt at sammenligne frivillige fra det sociale område med frivillige fra det brede kulturelle område, skyldes det, at det er det brede kulturområde, hvor flest er frivillige, og endvidere, at de to områder netop tidligere har været sammenlignet.

Det er væsentligt at bemærke, at frivillige i praksis ofte er engageret på flere områder. Dvs. man fx både er socialfrivillig *og* kulturfrivillig. I vores spørgeskemaundersøgelse viser det sig ved, at deltagerne har kunne sætte flere krydser i spørgsmålet om, på hvilket område de arbejder frivilligt. Det betyder altså, at den samme person kan have sat kryds ved flere områder, og derfor vil andelen af frivillige på de enkelte områder (social, kultur mv.) til sammen give mere end 100 pct.

Du kan læse mere om danskernes frivillige arbejde i vores Frivilligrapports delanalyse "Tal om det frivillige Danmark".¹

Sølv til de sociale frivillige

I 2017 havde 39 procent af danskerne arbejdet frivilligt inden for det seneste år. Dette frivillighedsniveau har ligget nogenlunde stabilt de seneste år og gælder inden for alle

¹ For andre undersøgelser af danskernes frivillige arbejde, se blandt andet Fridberg, Torben og Henriksen, Lars Skov (red.): "Udvikling i frivilligt arbejde 2004-2012". SFI Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. København 2014. Eller "Frivillighedsundersøgelsen 2017" udarbejdet af Rambøll for Børne- og Socialministeriet, 2017.

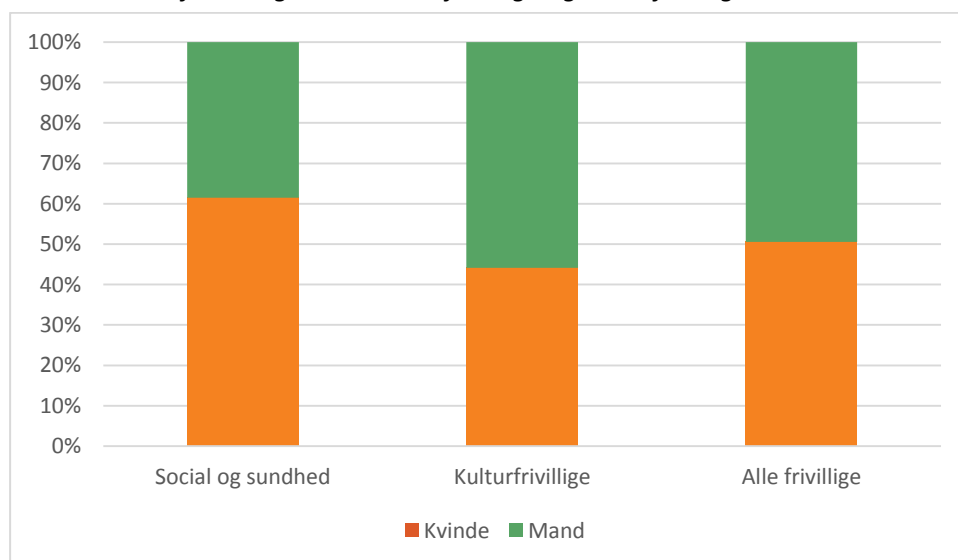
frivillighedsområder, dvs. politik, miljø, kultur, idræt, sundhed, social, lokalsamfund, religion mv.

Ser vi særskilt på dem, der er frivillige inden for det sociale område, har andelen siden 2010 svinget mellem 33 og 40 procent. I 2017 var det godt hver tredje af de frivillige (34 procent), der havde været aktive på dette område inden for det seneste år. Blandt alle frivillige er det sociale område dét, der tiltrækker næstflest frivillige. Kultur, idræt og fritid er stadig de områder, der tiltrækker flest frivillige. I 2017 var knap hver anden (48 pct.) således en kulturfrivillig.

Kvinder topper på det sociale område

Som både fakta og praksis understreger, er der et overtal af kvinder i det frivillige sociale arbejde. I 2017 ganske som alle de andre år. Ser vi således på gruppen af både nuværende og tidligere frivillige², viser kønsfordelingen, at 61 procent af de socialfrivillige er kvinder, mens 39 procent er mænd. Blandt kulturfrivillige er kønsfordelingen lige modsat. Her er kvinderne i undertal med 44 procent, hvorimod 56 procent af de kulturfrivillige er mænd.³ Denne fordeling har også gjort sig gældende i de seneste Frivilligrapporter (se litteraturoversigt bagerst). Ser vi på alle frivillige, er fordelingen meget lige, 51 er kvinder mod 49 pct. mænd.

1.1.1.1 Kønsfordeling blandt socialfrivillige og kulturfrivillige. Pct.

N=1.312 (socialfrivillige), N=2.077 (kulturfrivillige), N=4.066 (alle frivillige).

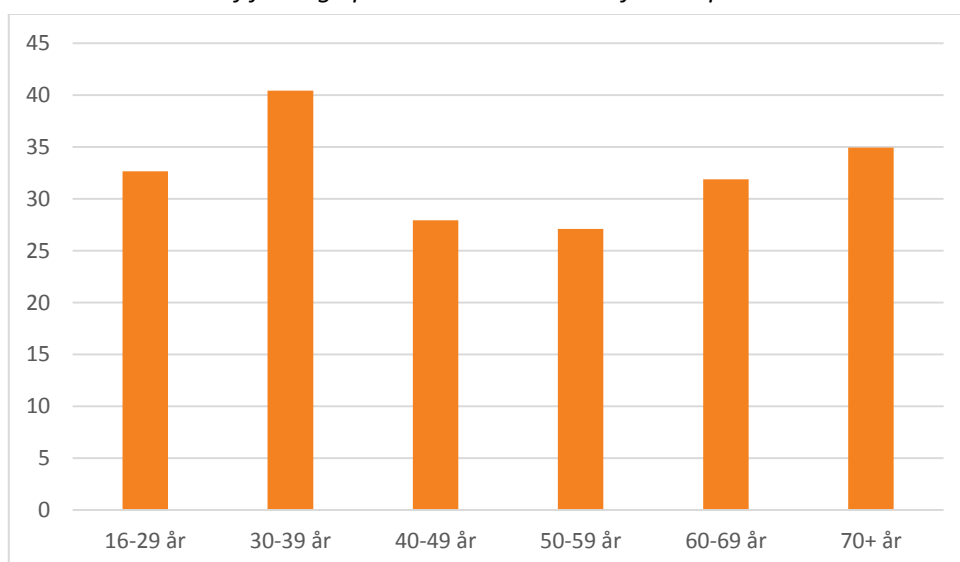
² I rapporten fremadrettet medregner vi både nuværende frivillige (dvs. frivillig inden for det seneste år) samt tidligere frivillige (dvs. ikke frivillig inden for det seneste år, men tidligere).

³ Respondenter, der har svaret 'Andet' til spørgsmålet om køn, udgør ca. 0,1 pct. og er derfor ikke med i figuren og beregningerne.

De yngre socialfrivillige

Blandt alle frivillige, er det især de 30-39-årige, som er frivillige på det sociale område. Godt 40 pct. af de frivillige i denne aldersgruppe udfører således frivilligt socialt arbejde. Frivillige over 70 år er også tilbøjelige til at være engageret på det sociale område. Her er godt hver tredje (35 pct.) af alle frivillige over 70 år, hvilket synes oplagt, idet pensionistforeninger hører under dette område. Er man derimod mellem 40 og 59 år, er sandsynligheden for at være socialfrivillig lidt mindre. Blandt de personer i den aldersgruppe, er det 27-28 pct., som er frivillige på det sociale område. I 2014 var der lidt flere unge og ældre i det frivillige sociale arbejde end på de øvrige frivilligområder i gennemsnit.

1.1.1.2 Andelen af frivillige på det sociale område fordelt på alder. Pct.

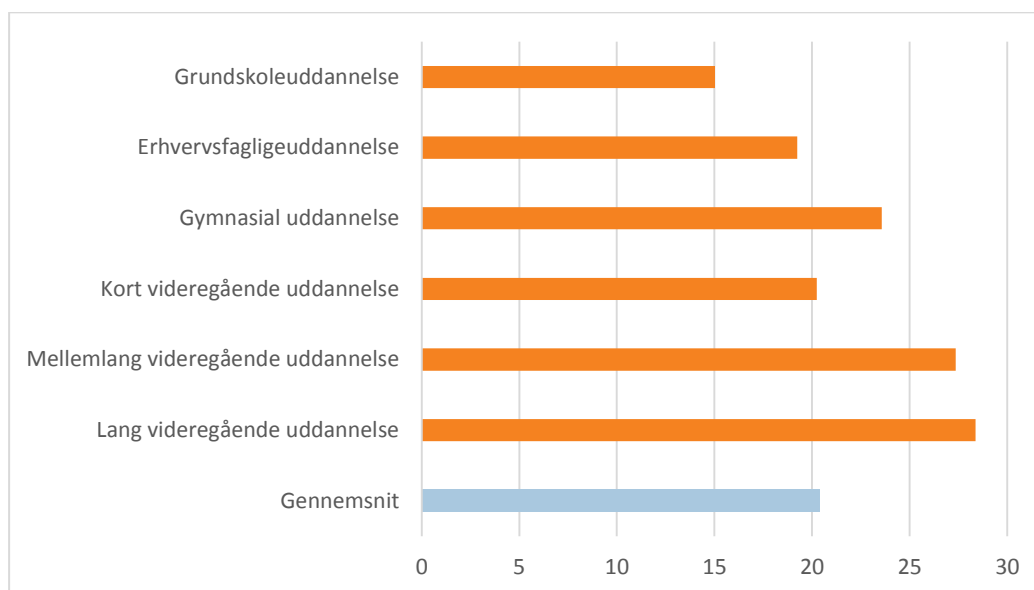
N=1.312 (socialfrivillige)

Veluddannede socialfrivillige

I forhold til gennemsnittet af alle frivillige er de socialfrivillige overrepræsenteret på de tre uddannelsesområder for højest opnåede uddannelse: 1) Mellemlang videregående uddannelse, 2) lang videregående uddannelse og 3) gymnasial uddannelse.

Grundskole, kort videregående uddannelse samt erhvervsfaglig uddannelse er til gengæld lidt underrepræsenterede uddannelser blandt socialfrivillige sammenlignet med frivillige generelt.

1.1.1.3 Uddannelsesniveau blandt socialfrivillige sammenlignet med alle frivillige. Pct.

N=1.312 (socialfrivillige), N=4.066 (alle frivillige).

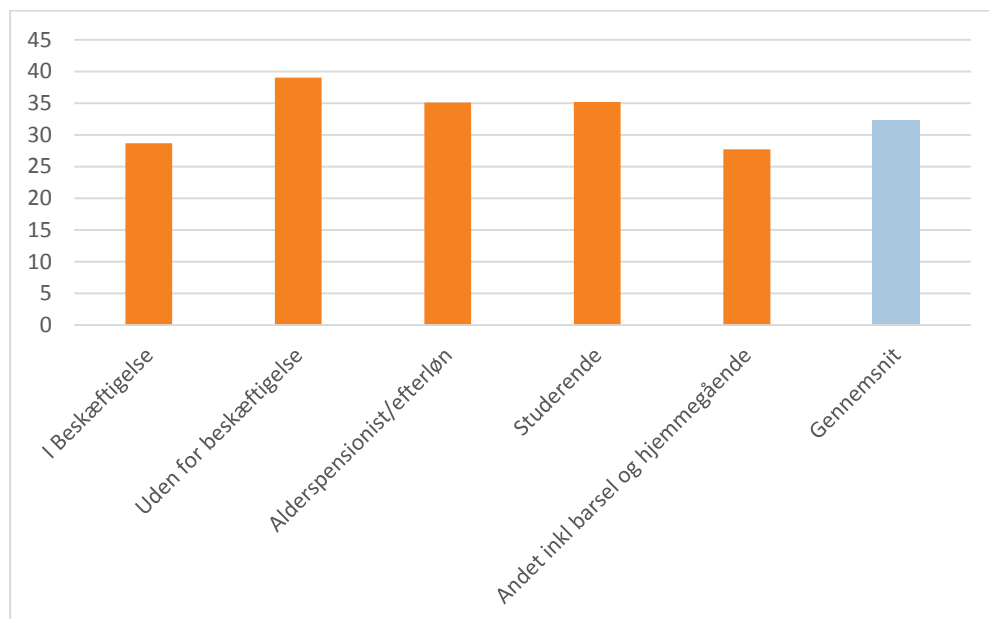
At der er en lille overvægt af mennesker med en længerevarende uddannelse i det frivillige sociale arbejde end generelt, var også en tendens vi så i 2014-undersøgelsen.

(Uden for) beskæftigelse

Blandt frivillige danskere er der flest socialfrivillige, som er uden for beskæftigelse. Denne gruppe tæller langvarigt syge, arbejdssøgende på dagpenge eller kontanthjælp samt førtidspensionister. Også studerende eller pensionister er overrepræsenteret. Omvendt er der færre socialfrivillige blandt de, som er i beskæftigelse eller i kategorien 'andet', som også tæller hjemmegående og forældre på barsel.

Tendensen fra 2014 fortsætter dermed. Her var der også flere førtidspensionister, alderspensionister, efterlønsmodtagere og kontanthjælpsmodtagere i det frivillige sociale arbejde end generelt.

1.1.1.4 Beskæftigelse blandt socialfrivillige sammenlignet med alle frivillige. Pct.

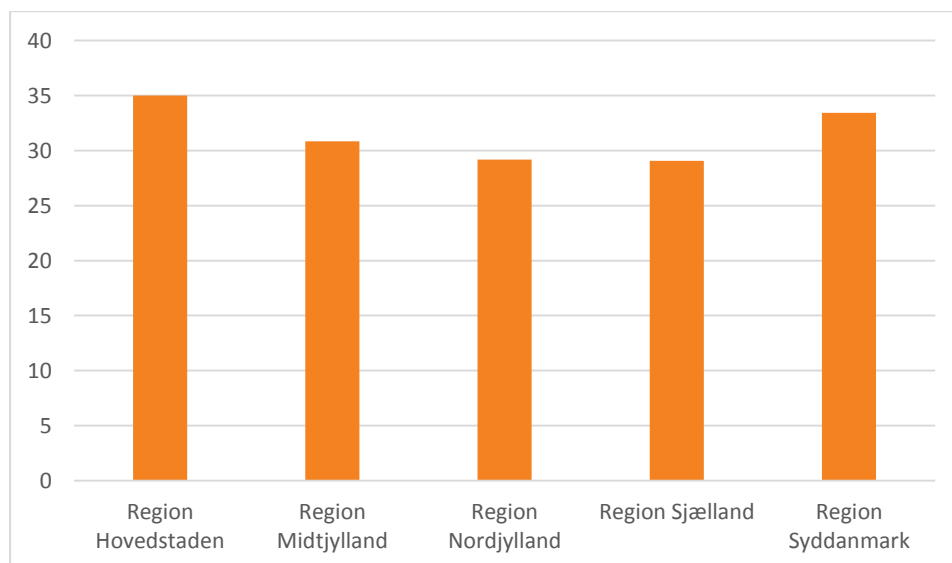

N=1.312 (socialfrivillige), N=4.066 (alle frivillige).

Flest socialfrivillige i Hovedstaden

Hovedstaden og Syddanmark er de regioner, der engagerer flest frivillige på det sociale område – henholdsvis 35 pct. og 33 pct. I Region Sjælland finder vi færre socialfrivillige (29 pct.). I 2014 så vi, at der var lidt flere socialfrivillige i de større byer, og denne tendens ser ud til også at fortsætte også i 2017.

1.1.1.5 Andel socialfrivillige i hver region. Pct.

N=1.301 (socialfrivillige)

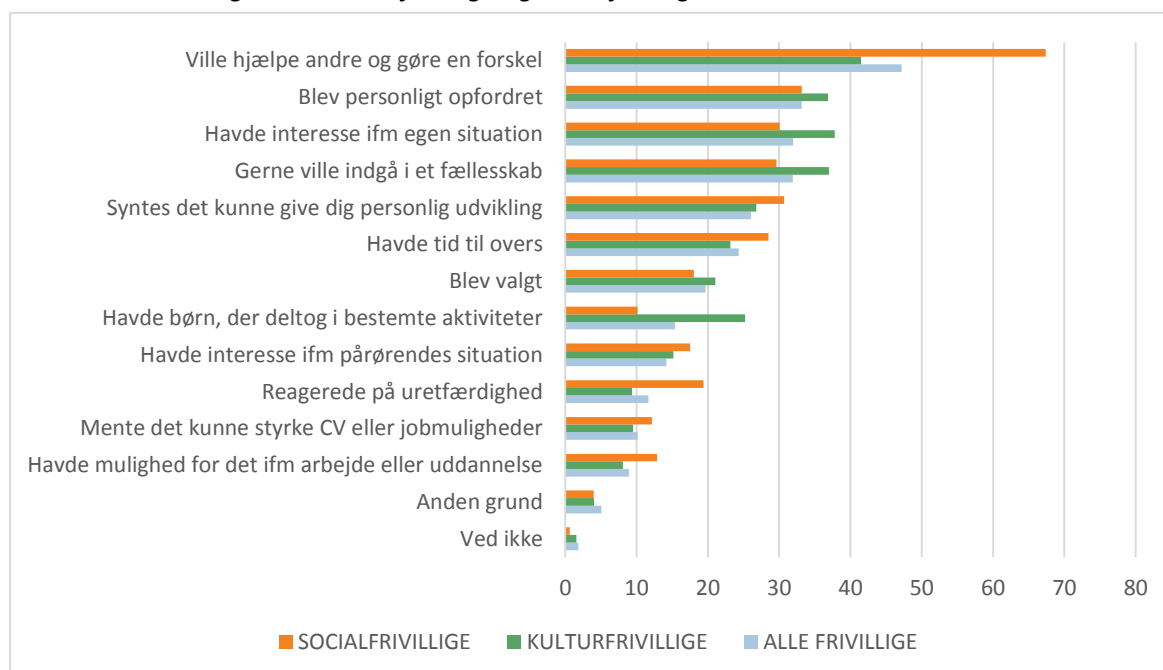
Sjovt sammen om sagen

Anledninger og motivationer til at engagere sig frivilligt er for mange som en gordisk knude. Finder vi de magiske ord, kan vi binde knuden op, og frivillige vil strømme til. Selv om det kan være svært præcist at finde de indre eller ydre bevæggrunde til at arbejde frivilligt, spørger vi i undersøgelsen til, hvilken anledning, der fik frivillige til at engagere sig, og hvad der motiverer dem i det frivillige arbejde.

Anledning

Anledninger handler om, hvad der får os til at engagere os, altså vejen ind i det frivillige arbejde. Som det ses på figur 1.1.1.6, er den hyppigste anledning til at arbejde frivilligt, at vi ønsker at *hjælpe andre og gøre en forskel*. Det gælder alle frivillige. Hvis vi sammenligner kulturfrivillige og socialfrivillige, så angiver betydelig flere socialfrivillige (67 pct.) end kulturfrivillige (42 pct.) denne anledning, som vejen ind i det frivillige arbejde. Samme tendens ses også, hvis vi sammenligner med alle frivillige (47 pct.) (47 pct.)

1.1.1.6 Anledning blandt socialfrivillige og kulturfrivillige. Pct.

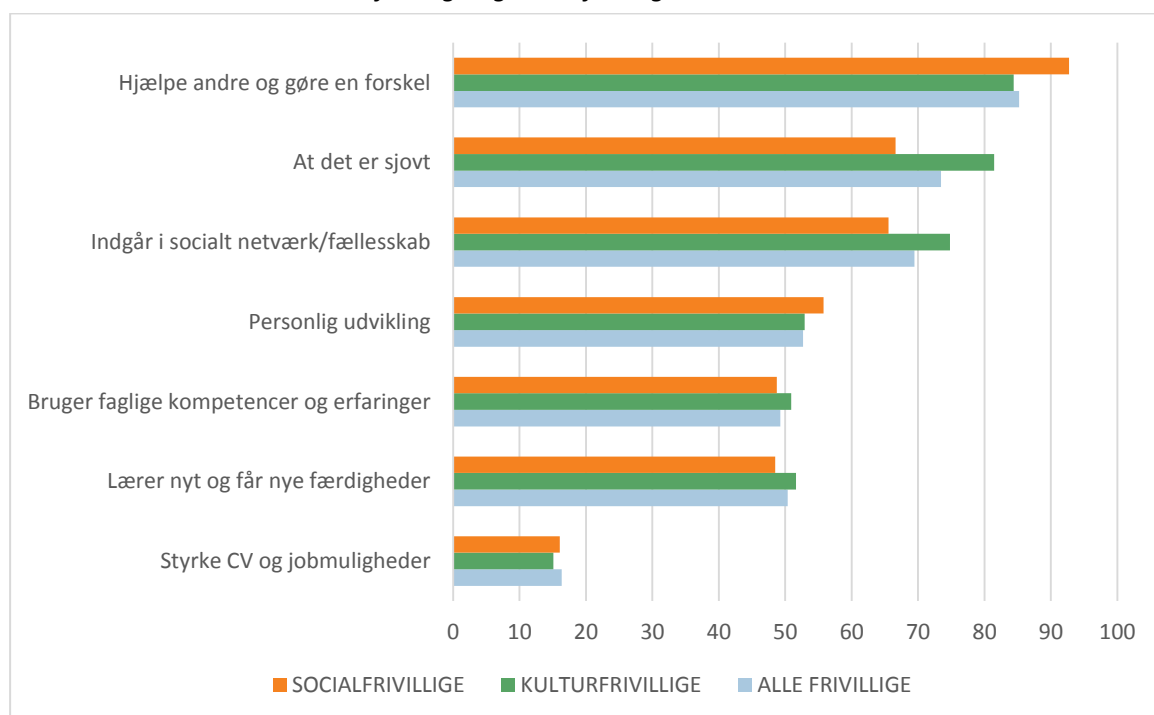
N=1.312 (socialfrivillige), N=2.077 (kulturfrivillige), N=4.066 (alle frivillige).

Anledningen 'reagerede på uretfærdighed' er markant hyppigere blandt socialfrivillige end fritidsfrivillige (hhv. 19 pct. og 9 pct.). Omvendt er der en langt større gruppe af kulturfrivillige, som er blevet aktive, fordi de har børn, der deltager i bestemte aktiviteter. Det gælder for hver fjerde kulturfrivillig (25 pct.) mod hver tiende (10 pct.) socialfrivillig.

Motivation

Motivationen siger noget om, hvad der får frivillige til at blive i det frivillige arbejde. Igen er det at hjælpe andre og gøre en forskel den hyppigst angivne motivationsfaktor blandt alle frivillige – og især blandt socialfrivillige. Social- såvel som kulturfrivillige vil lige som alle andre frivillige gerne have det *sjovt sammen om sagen*. Men for de socialfrivillige fylder sagen og det at hjælpe andre markant mere end fællesskab og sjov.

1.1.1.7 Motiver blandt socialfrivillige og kulturfrivillige. Pct.

N=1.312 (socialfrivillige), N=2.077 (kulturfrivillige), N=4.066 (alle frivillige).

Socialfrivilliges tilknytning

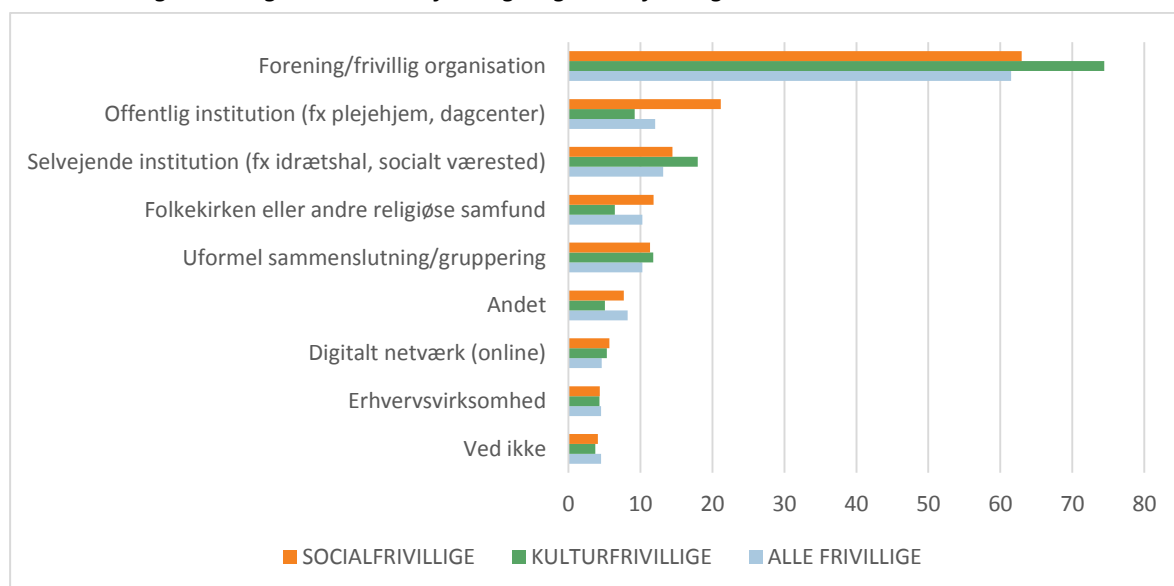
I rapporten 'Tal om det frivillige Danmark' fremgår det, at danskernes frivillige engagement fortsat er forankret i foreningerne som den primære organiseringsform. 62 pct. af alle frivillige er således engageret via en forening eller frivillig organisation. Langt de fleste frivillige er også medlemmer i de foreninger, de er aktive i. Det gælder for næsten 3 ud af 4 (72 pct.). Der er imidlertid forskel på, hvordan frivillige på det sociale område organiserer sig sammenlignet med alle frivillige og med kulturfrivillige. Det ser vi nærmere på i dette afsnit.

Organiseringsform

Isoleret set er de socialfrivillige organiseret i foreningerne på cirka samme niveau som hele gruppen af frivillige i Danmark. 63 pct. af de socialfrivillige er således frivillig i en forening eller frivillig organisation. Figuren nedenfor viser dog, at kulturfrivillige er mere tilbøjelige til at være foreningsorganiserede. I denne gruppe er næsten 3 ud af 4 (74 pct.) tilknyttet en forening eller organisation.

De socialfrivillige er imidlertid højdespringere, når det kommer til engagementet inden for en offentlig institution. Det kan fx være på et plejehjem eller dagcenter. Her er godt hver femte (21 pct.) nemlig engageret ad denne vej, mens det gælder for knap hver tiende (9 pct.) af de kulturfrivillige. I gennemsnit er 12 pct. af alle frivillige engageret i en offentlig institution.

1.1.1.8 Organisering blandt socialfrivillige og kulturfrivillige. Pct.

N=860 (socialfrivillige), N=1.210 (kulturfrivillige), N=2.503 (alle frivillige). NB: Tabellen medtager kun personer, der har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder.

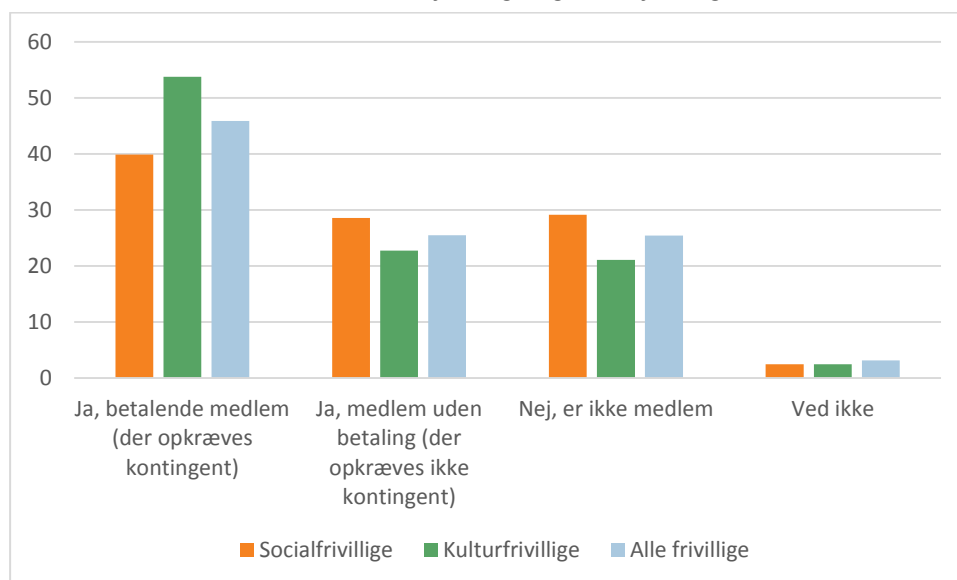
Medlemskab

For at få nuanceret hvad et medlemskab er, har vi spurgt frivillige, om de er henholdsvis betalende medlemmer (typisk kontingent), medlemmer uden at betale kontingent eller gebyr eller slet ikke medlemmer.

Sammenlignet med kulturfrivillige og frivillige generelt er socialfrivillige mindre tilbøjelige til at være betalende medlemmer i den organisation, hvor de udfører frivilligt arbejde. Omvendt er der lidt flere socialfrivillige, som er ikke-betalende medlemmer end kulturfrivillige og andre frivillige.

Ser vi på medlemskab samlet, er i alt 68 pct. af de socialfrivillige medlemmer, mens det gælder for 77 pct. af kulturfrivillige samt 71 pct. af alle frivillige.

1.1.1.9 Medlemskab blandt socialfrivillige og kulturfrivillige. Pct.

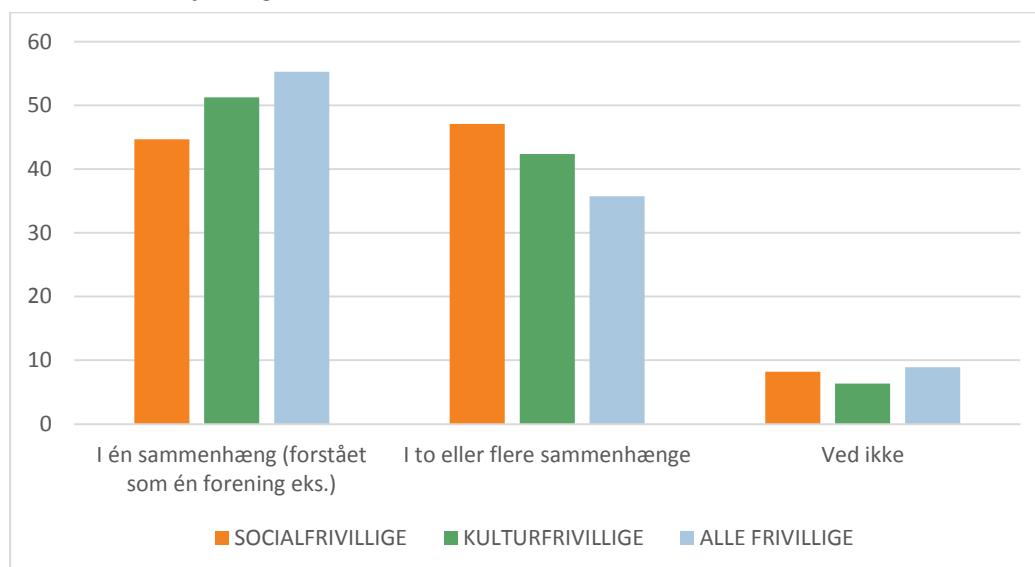

N=860 (socialfrivillige), N=1.210 (kulturfrivillige), N=2.503 (alle frivillige). NB: Kun personer, der har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder.

Aktiv i flere sammenhænge?

Igennem de seneste års Frivilligrapporter har vi set en stigende tendens til, at frivillige lægger deres engagement ikke blot i én sammenhæng, men i flere. Man er måske både håndboldtræner, aktiv i Hjerteforeningen og med til at samle ind til Red Barnet en søndag om året. Og når det kommer til socialfrivillige er de i højere grad end alle andre frivillige aktive i flere sammenhænge.

1.1.1.10 Andel frivillige i én eller flere sammenhænge blandt socialfrivillige og kulturfrivillige. Pct.

N=860 (socialfrivillige), N=1.210 (kulturfrivillige), N=2.503 (alle frivillige). NB: kun personer, der har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder.

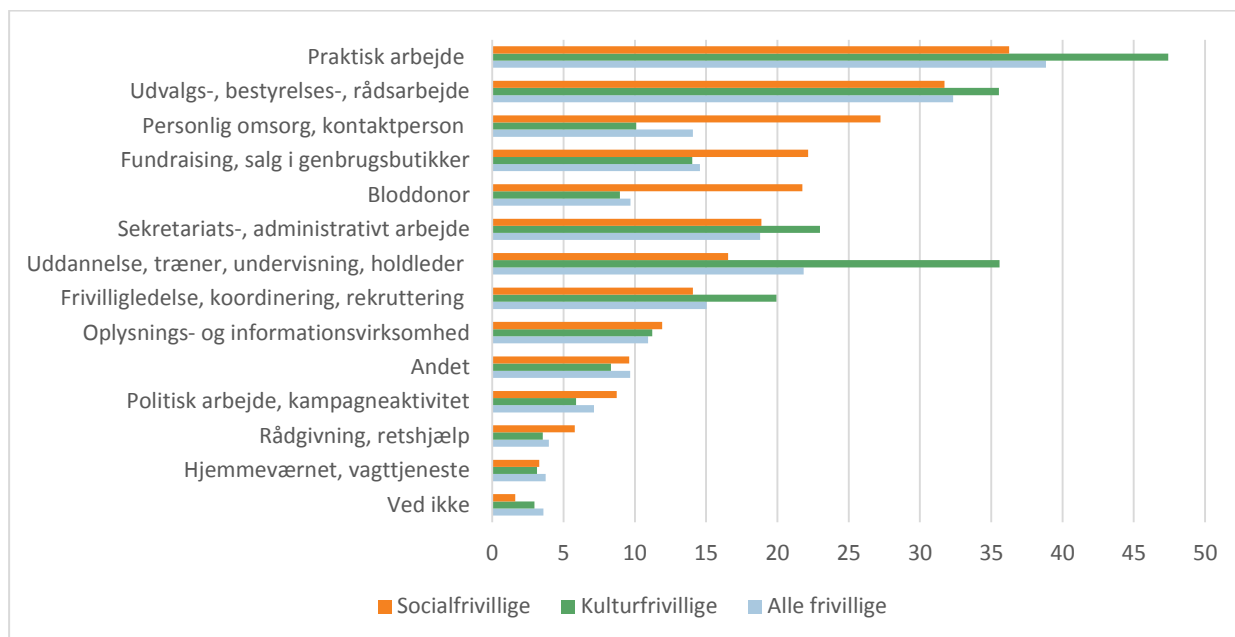
Opgaver og tidsforbrug

Der er mange opgaver at varetage, når man er engageret i foreningslivet eller andet frivilligt arbejde. Der er selvfølgelig selve kernen i den opgave eller det formål organisationen har – besøgstjeneste, rådgivning, gymnastik, teater osv. Og så er der en lang række opgaver, der handler om alt det andet, nemlig drift, ledelse, fundraising o.m.a.

Den mest udbredte opgave blandt alle frivillige, er 'praktisk arbejde', der dækker over fx rengøring, indkøb, vedligeholdelse og køkkentjanser. Knap 4 ud af 10 frivillige (39 pct.) har angivet denne opgave. Sammenligner vi igen de brede kultur- og socialområder, er praktiske opgaver langt mere udbredt blandt kulturfrivillige end blandt socialfrivillige (hhv. 47 pct. og 36 pct.). Tilsvarende er det også de kulturfrivillige, der oftere end socialfrivillige er holdledere, trænere, instruktører mv. (37 pct. mod 17 pct.).

Til gengæld udføres, ikke overraskende, 'personlig omsorg' i langt højere grad blandt socialfrivillige end blandt andre frivillige. Det drejer sig om mere relationelle funktioner, som at være besøgsven, mentor, vågekone eller lignende.

1.1.1.11 Opgaver⁴ blandt socialfrivillige og kulturfrivillige. Pct.

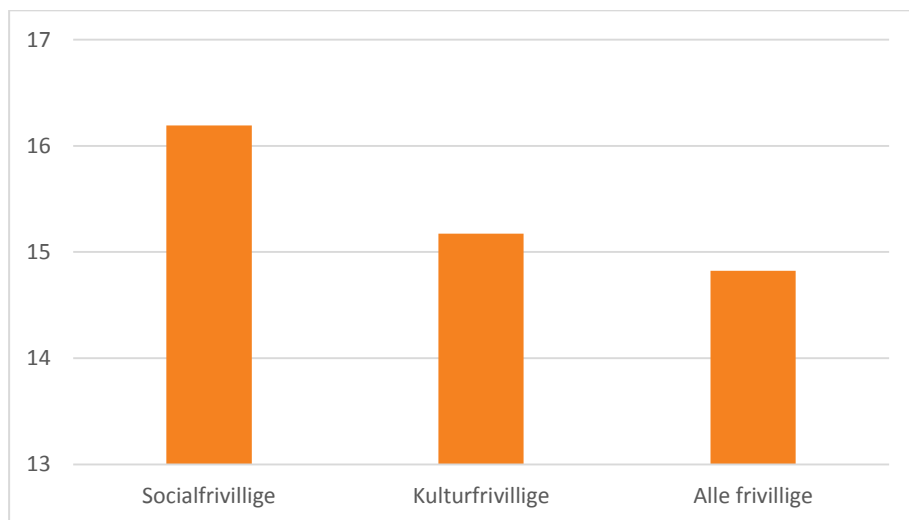
N=860 (socialfrivillige), N=1.210 (kulturfrivillige), N=2.503 (alle frivillige). NB: Kun personer, der har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder.

Dog er det værd at bemærke, at niveauet for omsorgsrelateret frivilligt arbejde (27 pct.) er lavere end praktisk arbejde (36 pct.) samt udvalgs- bestyrelses- og rådsarbejde (32 pct.) blandt socialfrivillige.

Ser vi på, hvor mange timer frivillige bruger på opgaverne og deres frivillige engagement, er det gennemsnitlige antal timer per måned for alle frivillige 14,8. Inden for det sociale område bruger de socialfrivillige 16,2 timer, mens dem, vi her har benævnt kulturfrivillige, har brugt 15,2 timer den seneste måned. Begge frivilligrupper har altså brugt flere timer om måneden end den gennemsnitlige frivillige.

⁴ Se hele opgavebeskrivelsen i bilag 2.

1.1.1.12 Antal timers frivilligt arbejde den seneste måned blandt socialfrivillige og kulturfrivillige. Timer.

N=764 (socialfrivillige), N=1.102 (kulturfrivillige), N=2.221 (alle frivillige). NB: Kun personer, der har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder.

De socialfrivillige – kort fortalt

Kort opsummeret kan vi om de frivillige, der er engageret i det sociale arbejde, sige:

- Der er flest kvinder
- De er oftest 30-39 år gamle
- Hyppigere uden for beskæftigelse end andre frivillige
- Har i højere grad en mellemlang eller lang videregående uddannelse end andre frivillige
- Der er en lidt større sandsynlighed for, at de bor i Region Hovedstaden end i andre regioner
- Motiveres af det samme som andre frivillige, men at hjælpe og gøre en forskel for andre mennesker spiller en markant større rolle for denne gruppe frivillige end for eksempelvis kulturfrivillige
- Socialfrivillige er også foreningsaktive, men i mindre omfang medlemmer end andre frivillige
- De er oftere frivillige i flere sammenhænge end andre frivillige
- Omsorgsopgaver fylder mere hos de socialfrivillige end blandt andre frivillige
- Socialfrivillige bruger flere timer på deres frivillige arbejde end frivillige generelt.

Litteratur

Center for Frivilligt Socialt Arbejde (2015): "Den frivillige sociale indsats. Frivilligrapport 2014". Center for Frivilligt Socialt Arbejde.

Fridberg, Torben og Henriksen, Lars Skov (red.): "Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012". København, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 2014.

Hjære og Jørgensen (2017): "Tal om det frivillige Danmark. Analyse af befolkningens frivillige engagement". Center for Frivilligt Socialt Arbejde

Ibsen, Bjarne; Boje, Thomas P. og Fredriksen, Morten (2008): "Den frivillige sektors velfærdspotentiale. Sammenligning af det sociale og kulturelle område" i *Ibsen, Boje og Fridberg (red.) Det frivillige Danmark*. Syddansk Universitetsforlag.

Bilag 1. Områder

Kultur

Museer, teater, sangkor

Idræt

Sportsklubber, gymnastikforeninger, svømmehaller

Fritid

Hobbyforeninger, spejder, slægtsforskning

Velfærd/social/humanitær

Pensionistforeninger, væresteder for udsatte, flygtningevenner, boligsocialt arbejde, krisetelefon, krisecentre, vågetjenester

Sundhed/sygdom/forebyggelse

Patientforeninger, bloddonor, hospitaler

Bolig/lokalsamfund

Boligforeninger, grundejerforeninger

Politik/interesseorganisationer

Miljø og natur, partiforeninger, brancheforeninger, fagforbund, erhvervsorganisationer, forbrugerorganisationer

Religion/kirke/trossamfund

Menighedsråd, søndagsskoler, spirituelle aktiviteter

Uddannelse/undervisning/forskning

Forældrebestyrelser, voksen-/fritidsundervisning, studenterforeninger

Beredskab

Hjemmeværnet, brandkorps, hjertestarter, dyreværn

Bilag 2. Arbejdsopgaver

- Udvalgsarbejde, bestyrelsesarbejde og rådsarbejde
- Bloddonor
- Sekretariatsarbejde og administrativt arbejde (fx e-mailhenvendelser, telefonpasning, vedligeholde hjemmeside, bogføring, registrering af medlemmer/frivillige o.lign.)
- Praktisk arbejde (fx rengøring, kridte baner, indkøb, køkken- eller caféarbejde, vedligeholdelse, kørsel o.lign.)
- Oplysning og informationsvirksomhed (fx oplæg, informationsmaterialer)
- Politisk arbejde eller kampagneaktivitet
- Uddannelse, træner, undervisning, holdleder, instruktør (fx håndboldtræner, spejderleder eller teaterinstruktør)
- Rådgivning, retshjælp
- Personlig omsorg, kontaktperson (fx besøgsven, mentor, vågekone)
- Skaffe midler ved ansøgninger, penge- og tøjindsamlinger, salg i genbrugsbutikker, basarer o.lign.
- Hjemmeværnet, vagttjeneste (fx brandslukning, redningsaktioner o.lign.)
- Ledelse, koordinering, rekruttering o.lign. af frivillige

Center for Frivilligt Socialt Arbejde
Albanigade 54 1. sal
5000 Odense C
+ 45 66 14 60 61
info@frivillighed.dk
www.frivillighed.dk